

Quản lý giáo dục hoà nhập cho trẻ khuyết tật ở trường mầm non công lập

Ninh Thị Minh*

*Trung tâm Giáo dục can thiệp sớm Yên Sơn, Ninh Bình

Received: 16/04/2024; Accepted: 26/04/2024; Published: 15/5/2024

Abstract: Inclusive education for disabled children in public preschools currently faces many difficulties and has not achieved the desired goals. The main reason is that the principal's management of this educational process is still confused because there is no appropriate approach. Therefore, the article builds a theoretical basis for management of inclusive education for disabled children in public preschools to improve management efficiency and improve the quality of inclusive education for disabled children in particular, and quality of education in public preschools in general.

Keywords: Management, inclusive education, disabled children, public preschools.

1. Đặt vấn đề

Trên tinh thần triển khai thực hiện Luật Người khuyết tật (Quốc hội, 2010) Quyết định số 1190/QĐ-TTg ngày 05/08/2020 Phê duyệt Chương trình trợ giúp người khuyết tật giai đoạn 2021 – 2030 (Thủ tướng Chính phủ, 2020), công tác giáo dục (GD) hoà nhập đã được tăng cường triển khai thực hiện ở nhiều cơ sở GD công lập, bao gồm cả các trường mầm non công lập (MNCL), mang lại những lợi ích thiết thực cho những học sinh có khiếm khuyết, thiết thời so với bạn bè đồng trang lứa.

Tuy nhiên, ở nhiều trường MNCL, một bộ phận không nhỏ giáo viên (GV) vẫn chưa quan tâm đầu tư nhiều đến việc GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật. Quá trình GD vẫn chưa thật sự chú ý đến những trẻ khiếm khuyết, chưa thật sự lời cuốn để trẻ tự tin và có hứng thú tham gia, chưa phù hợp với đặc điểm của trẻ. Từ đó, trẻ khuyết tật thiếu môi trường và động lực tham gia hoạt động học tập. Sở dĩ như vậy vì công tác quản lý (QL) hoạt động GD đặc biệt này cũng đang gặp nhiều lúng túng do Hiệu trưởng (HT) các trường chưa nắm được cụ thể cách thức tiếp cận QL, GV chưa được tập huấn nhiều về GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Quản lý thực hiện mục tiêu giáo dục hoà nhập cho trẻ khuyết tật ở trường mầm non công lập

GD hòa nhập cho trẻ khuyết tật ở trường MNCL nhằm tạo ra môi trường giúp những trẻ khuyết tật kém may mắn trở nên tự tin, hòa đồng và không còn mặc cảm với những khiếm khuyết của bản thân ngay ở giai đoạn đầu đời, giúp trẻ khuyết tật phát huy tính

tự lực và nắm được những kỹ năng mới. Theo đó, việc QL thực hiện mục tiêu GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật ở trường MNCL của HT cụ thể như sau:

- Xây dựng hệ thống mục tiêu GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật: HT phải xác định rõ nhiệm vụ GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật là tạo ra môi trường bình đẳng để trẻ được tham gia học tập, tiếp đón ân cần và được dạy dỗ như những trẻ bình thường khác, giúp trẻ sẽ hiểu được rõ về năng lực bản thân và phát huy mạnh nhất, giúp trẻ tự tin, hòa đồng với xã hội, thúc đẩy bình đẳng trong xã hội.

- Quán triệt mục tiêu GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật cho GV và nhân viên: Đầu năm học, HT tổ chức triển khai tới GV và nhân viên nhà trường về mục tiêu GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật đáp ứng nhu cầu phát triển của cá nhân trẻ, đặc điểm khuyết tật của trẻ và sự tham gia của trẻ vào xã hội. HT phải làm cho mỗi GV và nhân viên xác định rõ mục tiêu và yêu cầu cần đạt, đảm bảo tính thống nhất giữa mục tiêu GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật với mục tiêu chung của GD mầm non, GD toàn nhà trường.

- Giám sát thực hiện mục tiêu GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật: Để đảm bảo mục tiêu GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật được thực hiện đầy đủ, chính xác, HT thực hiện giám sát, kiểm tra định kỳ kết hợp các đợt kiểm tra đột xuất đối với GV trong thực hiện mục tiêu GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật. Qua kiểm tra thường xuyên, liên tục, HT kết hợp hướng dẫn GV tự giám sát, tự kiểm tra việc thực hiện mục tiêu GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật ở từng nội dung, từng giai đoạn kiểm tra, giám sát.

- Điều chỉnh mục tiêu GD hoà nhập cho trẻ khuyết

tật cho phù hợp với thực trạng: Trong quá trình kiểm tra, giám sát thực hiện mục tiêu GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật, nếu nhận thấy mục tiêu chưa được GV đi đúng hướng đã xác định hoặc không đạt được mức độ cần đạt sau mỗi giai đoạn/ nội dung GD, HT cần có sự điều chỉnh mục tiêu cho phù hợp với thực trạng GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật của GV và hướng dẫn GV điều chỉnh quá trình GD cho mục tiêu mới.

2.2. Quản lý thực hiện nội dung giáo dục hoà nhập cho trẻ khuyết tật ở trường mầm non công lập

Nội dung GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật ở trường MNCL thường không được áp đặt bằng các quy định của Bộ GD-ĐT, bằng ý chí chủ quan của người HT và bản thân các GV mà theo đặc điểm phát triển của trẻ ở các giai đoạn nhất định. Đối với trẻ khuyết tật, việc lựa chọn và sắp xếp nội dung GD hoà nhập được giao quyền nhiều hơn cho nhà trường và GV nhằm đáp ứng những tiêu chí thuận tiện, cũng như phù hợp với mục tiêu GD đã xác lập, bối cảnh nhà trường và các yếu tố khác. Để QL thực hiện nội dung GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật ở trường MNCL, HT cần thực hiện các công việc:

- Chỉ đạo GV xây dựng kế hoạch thực hiện nội dung GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật: HT phổ biến cho GV những hướng dẫn của Bộ GD-ĐT, Sở GD-ĐT, những yêu cầu từ cha mẹ trẻ. Từ đó, GV xác định nội dung GD hoà nhập trên cơ sở kết hợp giữa Chương trình GD mầm non với năng lực, hứng thú của trẻ khuyết tật. HT chỉ đạo và tổ chức cho GV nghiên cứu, thảo luận những vấn đề mới nảy sinh trong quá trình GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật và lựa chọn, sắp xếp lịch trình những nội dung GD sao cho phù hợp để đạt đến mục tiêu đề ra.

- Phân công và tạo điều kiện thực hiện nội dung GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật theo kế hoạch đã xây dựng: HT phân công GV thực hiện nội dung GD hoà nhập cho theo lịch trình đã đề xuất cho từng đối tượng trẻ khuyết tật cụ thể; Giao nhiệm vụ cho các phòng, ban có liên quan phối hợp với GV để thực hiện tốt nội dung GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật; Tạo điều kiện để GV sử dụng cơ sở vật chất, thiết bị kỹ thuật nhằm thực hiện tốt nội dung GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật. Cùng với đó, HT cần khuyến khích GV phối hợp với gia đình, đoàn thể xã hội trong việc tổ chức thực hiện GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật.

- Kiểm tra, đánh giá thực hiện nội dung GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật theo kế hoạch đã xây dựng: HT thường xuyên kết hợp cùng Ban Giám hiệu tổ chức kiểm tra, đánh giá tình hình thực hiện nội dung

GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật bằng nhiều hình thức khác nhau như dự giờ định kỳ và đột xuất, thu thập kế hoạch GD của GV và đánh giá dựa trên kế hoạch. HT cần đảm bảo việc thực hiện nội dung GD hoà nhập một cách nghiêm túc, đúng lịch trình đã được phê duyệt và phù hợp với năng lực, hứng thú học tập của trẻ khuyết tật trong lớp.

- Điều chỉnh nội dung GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật: Sau mỗi lần kiểm tra, đánh giá, HT chỉ đạo GV nhận xét, đánh giá những vấn đề mới nảy sinh trong quá trình thực hiện nội dung GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật, điều chỉnh nội dung GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật theo định hướng đáp ứng yêu cầu phát triển của trẻ và quy định của Bộ GD-ĐT về Chương trình GD mầm non, phù hợp với đặc điểm hoạt động của trẻ trong lớp.

2.3. Quản lý thực hiện hình thức, phương pháp giáo dục hoà nhập cho trẻ khuyết tật ở trường mầm non công lập

Hình thức, phương pháp GD là rất đa dạng, đóng vai trò quyết định chất lượng GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật. Do đó, tùy thuộc vào mục tiêu, nội dung GD hoà nhập và đặc điểm năng lực, hứng thú của trẻ khuyết tật mà GV lựa chọn những hình thức và phương pháp GD cho phù hợp với từng hoạt động cụ thể. Để quá trình lựa chọn và thực hiện hình thức, phương pháp GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật diễn ra được thuận lợi và đạt hiệu quả, HT trường MNCL cần thực hiện các nhiệm vụ QL sau:

- Chỉ đạo GV lựa chọn hình thức, phương pháp GD phù hợp khi xây dựng kế hoạch GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật: HT yêu cầu và hướng dẫn GV tự nghiên cứu và tìm ra phương pháp GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật phù hợp với nội dung GD cần thực hiện, đặc điểm của lớp học và năng lực, hứng thú của trẻ.

- Yêu cầu và tạo điều kiện thực hiện hình thức, phương pháp GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật theo kế hoạch đã xây dựng một cách linh hoạt, phù hợp với thực tiễn: HT yêu cầu GV sử dụng các hình thức, phương pháp GD hoà nhập phù hợp với kế hoạch GD đã xây dựng, có sự ứng biến cho phù hợp với quá trình GD trên lớp nhằm giúp trẻ khuyết tật tìm ra phương pháp tham gia theo hướng chủ động, tự tin, tự giác, tích cực tìm tòi kiến thức, hình thành các kỹ năng và phẩm chất cần thiết. Do vậy, GV cần nắm bắt đặc điểm hoạt động học tập của trẻ trong từng thời điểm cụ thể và có nghiệp vụ vững vàng để có thể sử dụng những hình thức, phương pháp GD phù hợp.

- Kiểm tra, giám sát quá trình thực hiện hình thức, phương pháp GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật: Trong quá trình GV tổ chức GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật, HT cần thường xuyên kiểm tra, giám sát các hình thức, phương pháp GV đã thực hiện thông qua dự giờ trên lớp, giám sát qua camera, kiểm tra băng ghi hình (nếu có) nhằm thu thập thông tin cần thiết để điều chỉnh (nếu cần).

- Chỉ đạo GV đổi mới, điều chỉnh hình thức, phương pháp GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật: Trong quá trình kiểm tra, giám sát, HT sẽ kịp thời phát hiện những điểm bất cập, hạn chế của các hình thức, phương pháp GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật ở trường TH, từ đó, đưa ra biện pháp yêu cầu GV điều chỉnh cho phù hợp với mục tiêu, nội dung GD và đặc điểm lớp học. Ngoài ra, HT tạo điều kiện về cơ sở vật chất, thiết bị kỹ thuật cũng giúp GV chủ động, điều chỉnh hình thức, phương pháp GD phù hợp và hiệu quả.

2.4. Quản lý kiểm tra, đánh giá kết quả giáo dục hoà nhập cho trẻ khuyết tật ở trường mầm non công lập

Kiểm tra, đánh giá kết quả GD là một trong những khâu quan trọng trong công tác tổ chức GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật. Quá trình này cần được HT QL chặt chẽ vì đây là khâu quan trọng quyết định đến những đánh giá khác về hiệu quả GD của nhà trường. Các công việc QL mà HT trường MNCL cần thực hiện gồm:

- Xây dựng kế hoạch thực hiện kiểm tra, đánh giá kết quả GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật: Dựa vào các quy định của Bộ GD-ĐT về kiểm tra, đánh giá kết quả GD, dựa trên kế hoạch năm học của nhà trường và kế hoạch thực hiện mục tiêu GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật của trường, HT lập kế hoạch kiểm tra, đánh giá kết quả GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật ở trường MCNL. Kế hoạch kiểm tra, đánh giá kết quả GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật cần thể hiện rõ quy trình cần thực hiện, nội dung thực hiện, phân công thực hiện, công cụ đánh giá, tiêu chí đánh giá.

- Tổ chức, chỉ đạo thực hiện kế hoạch kiểm tra, đánh giá kết quả GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật: HT phân công và yêu cầu các đơn vị trong nhà trường và GV cùng phối hợp triển khai thực hiện việc kiểm tra, đánh giá kết quả GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật. Hoạt động này của HT cần thực hiện xuyên suốt quá trình kiểm tra, đánh giá như xây dựng kế hoạch, ra đề, triển khai kiểm tra, đánh giá kết quả và công nhận kết quả. Trong mỗi khâu, HT đưa ra những yêu cầu

và hướng dẫn để mỗi người được giao nhiệm vụ có thể hoàn thành tốt nhiệm vụ của mình.

- Giám sát chặt chẽ quá trình thực hiện kiểm tra, đánh giá kết quả GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật, bao gồm: Giám sát tiến độ thực hiện, chất lượng thực hiện kế hoạch kiểm tra, đánh giá kết quả GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật của các đơn vị và GV theo nhiệm vụ đã được phân công; Phát hiện những dấu hiệu sai sót, tiêu cực trong quá trình thực hiện kiểm tra, đánh giá kết quả GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật.

- Điều chỉnh quá trình kiểm tra, đánh giá kết quả GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật: Song song với quá trình giám sát, HT phải đưa ra những điều chỉnh cần thiết về hình thức, nội dung, phương pháp, quy trình kiểm tra, đánh giá kết quả GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật cho phù hợp với trình độ và năng lực của trẻ.

3. Kết luận

GD hoà nhập là hoạt động rất quan trọng trong GD cho trẻ khuyết tật ở trường MCNL. Khi QL hoạt động GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật, HT trường MNCL cần đảm bảo hoạt động này được triển khai khoa học, vừa tuân theo các tiêu chuẩn do Bộ GD-ĐT ban hành, vừa phù hợp với đặc điểm năng lực, hứng thú của trẻ. Trong quá trình QL, dựa trên các kế hoạch GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật đã xây dựng, HT điều chỉnh quá trình triển khai nội dung, hình thức và phương pháp GD của GV cũng như phân bổ các nguồn lực để từng bước cải thiện, nâng cao chất lượng GD cho trẻ khuyết tật của nhà trường. Ngoài ra, công tác kiểm tra, đánh giá kết quả GD hoà nhập cho trẻ khuyết tật cũng cần QL cẩn trọng, tránh ảnh hưởng đến kết quả GD chung của toàn trường.

Tài liệu tham khảo

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018). *Thông tư số 03/2018/TT-BGDĐT ngày 29/01/2018 Quy định về giáo dục hoà nhập đối với người khuyết tật.*

2. Bộ Giáo dục và Đào tạo, Bộ Lao động – Thương binh và xã hội, Bộ Tài chính (2013). *Thông tư liên tịch số 42/2013/TTLT-BGDĐT-BLĐTBXH-BTC ngày 31/12/2013 Quy định chính sách về giáo dục đối với người khuyết tật.*

3. Thủ tướng Chính phủ (2020). *Quyết định số 1190/QĐ-TTg ngày 05/08/2020 Phê duyệt Chương trình trợ giúp người khuyết tật giai đoạn 2021 – 2030.*

4. Trần Kiêm (2018). *Quản lý và lãnh đạo nhà trường hiệu quả (Tiếp cận năng lực).* NXB Đại học Sư phạm. Hà Nội.